

Posudek oponenta diplomové práce

Bc. Dominik Čáň:

Vztah Číny a Zambie – strategický partner nebo forma neokolonialismu.

Formy a dopady působení ČLR v Africe jsou hojně diskutovaným tématem odborných publikací, novinových článků i politických debat či strategií. Dynamika africko-čínských vztahů nadto v současnosti dospívá do zajímavé „rozhodovací fáze,“ kdy se některé africké státy blíží neschopnosti splácet své dluhy vůči ČLR (nejen) a není jasné, jak na to bude ČLR reagovat, tj. jaké podmínky pro restrukturalizaci afrických dluhů nastolí. Zemí, která jako první do této fáze dospěla, je právě autorem zkoumaná Zambie, která je svojí „závislostí“ na ČLR nechvalně známá. Výběr tématu tak hodnotím velmi kladně.

V úvodu práce si autor stanovuje dvě základní výzkumné otázky – (1) *zda lze čínskou angažovanost v Zambii označit za formu neokolonialismu* a (2) *zda lokální obyvatelé (sic!) považují čínské působení v zemi za neokoloniální a jak vnímají čínský vliv v jejich zemi?* Jakkoliv kvituji autorovu snahu jasně stanovit výzkumné otázky, jejich formulace mi nepřijde úplně šťastná. Předně nevím, jestli je vhodné užívat termín „lokální obyvatelé“, protože se autor výzkumem lokálnosti vůbec nezabývá. Ale co více, druhá otázka mi moc nedává smysl – lze vůbec předpokládat, že by Zambijci mohli považovat čínské působení v Zambii za neokoloniální a přitom ho vnímat pozitivně? Obě otázky se totiž ptají v jistém smyslu na stejnou věc.

V práci jsem rovněž postrádal jasné stanovení časového rámce výzkumu a – především v úvodu – jasnější vymezení metody. Tam autor tvrdí, že „*práce bude zpracována pomocí analýzy a následně smíšeného výzkumu, který kombinuje prvky kvantitativního a kvalitativního výzkumu*“ (s. 11), ale „metoda analýzy“ je příliš vágní a ke slibované kombinaci kvantitativního a kvalitativního výzkumu příliš nedochází. Předně proto, že samotné dotazníkové šetření a následné shrnutí, že *x respondentů si myslí y*, není plnohodnotný kvantitativní výzkum, ale toliko metoda sběru dat, se kterými by se následně mělo kvantitativně pracovat. To však autor nečiní.

Za poněkud problematické považuji fakt, že autor dojde k závěru, že mezi Zambíí a ČLR neexistuje neokoloniální vztah na již v závěru kapitoly „2 Případová studie Zambie“, která má

být v podstatě popisem vztahů zkoumaných států, nikoliv samotným výzkumem (tedy alespoň podle názvu dvou následujících kapitol – „3 Výzkumná část“ a „4 Výzkumné šetření“). Celkově na mě struktura práce nepůsobí příliš logicky a čtivě. Jakkoliv kvituji autorovu snahu ukončovat kapitoly shrnutím, někdy je shrnutí jen o relativně málo kratší než text, který má shrnovat. Navíc v celé práci dochází velmi často k opakování (někdy dokonce doslovnému) stejných informací či formulací, což je po chvíli otravné. Autor tak má dle mého názoru problém s logickou návazností a jasnou „dějovou linkou“ textu.

Z obsahové stránky musím ještě zmínit několik pro mě diskutabilních momentů.

(1) Nejsem si jist relevancí dotazníkového šetření, neboť to bylo realizováno na relativně malém a velmi „nenormálním“ vzorku (z hlediska normálního rozložení populace) autorových spolužáků z University of Zambia. Mnohem zajímavější by mi přišlo více rozvinout polostrukturované rozhovory a ty dělat s lépe vybranými respondenty (např. někoho z vlády, opozice, nevládních skupin, zbytků nezávislé žurnalistiky apod.).

(2) Vyhodnocování jednotlivých ukazatelů neokolonialismu mi přišlo místy značně arbitrární. Například když autor nezmiňuje značné politické kontroverze a nátlak ČLR ve volbách 2006. Autor ve vyhodnocování čínského vlivu ani nerozvádí situaci, že ČLR vlastní 60% podíl v zambijské veřejnoprávní televizní stanici ZNBC – pouze to zmiňuje v rámci dotazníkového šetření. Stejně tak mi není jasné, proč autor na jedné straně uvádí, že 70 % čínských investic směřuje do těžebního sektoru, ale jelikož to není 100 %, znamená to, že se nejedná o neokolonialismus (s. 47). Vždyť ani koloniální mocnosti neinvestovaly 100 % do jediného sektoru!

(3) Způsob vyhodnocování přítomnosti neokolonialismu mi nepřijde příliš smysluplný. Na pětistupňové škále (0–4) by jako neokoloniální situace vyšla pouze v případě absolutní přítomnost všech zkoumaných oblastí vztahů ČLR a Zambie, což je prakticky nemožné. Takovou cestou by autor dokázal vyvrátit, že v Zambii nějaký kolonialismus vůbec kdy existoval. Závěr autora, že neokolonialismus se vyskytuje pouze v oblasti rozvojové *pomoci* (sic!), mi tak přijde značně problematický.

(4) V seznamu pramenů a literatury jsem nenašel ani jeden (možná jsem přehlédl, pak se omlouvám) odkaz na novinový článek nějakého zambijského deníku, což považuji za hrubý nedostatek rešeršní činnosti.

(5) Ale co hlavně, práce vykazuje relativně vysokou shodu (11 %) s jinými kvalifikačními pracemi, které se zabývaly podobným tématem či tématem stejným, jen na jiném vzorku zemí (zejm. práce Jakuba Kotalíka či Marie Sigmundové). Některé pasáže jsou z nich dokonce zcela okopírovány (např. téměř celá s. 17), jiné zase autorem mírně přeformulovány. Nepřiznaná inspirace je v nich ale dle mého soudu patrná, a to i v rámci celkového konceptu práce. Pokud autor toto dostatečně nevysvětlí při případné obhajobě, nezbyde mi než tuto práci předat k přezkoumání Disciplinární komisi.

I po formálním stránce má práce k dokonalosti daleko, a to zejména kvůli chybám v interpunkci (např. i v samotném názvu práce) a různým stylistickým či typografickým pochybením (např. jiné odsazení textu na s. 50 aj.). Nejvíce mě ale jako čtenáře iritovalo neustálé opakování již řečeného, které se vyskytovalo v celé práci.

Celkově na mě práce Bc. Čáňa působí rozporuplně. Na jedné straně kvituji autorovu snahu využít svého pobytu v zemi pro jakousi formu terénního výzkumu, ke které mám sice výhrady, nicméně i tak prokázala jisté autorovy „řemeslné dovednosti“. Rovněž se domnívám, že autor prokázal schopnost argumentovat a celkově napsat text, který je obhajitelný. Na straně druhé jsou však negativa pojmenovaná výše. Po dlouhém zvažování jsem se práci nakonec rozhodl **navrhnout k obhajobě**, která však – s ohledem na výše uvedené – nebude patrně lehká...

V Českém Meziříčí 14. 5. 2023

Mgr. Jan Prouza, Ph.D.